

ОБИТЕР РЕПЕРТА ИЗ РИМСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

(у скриптима, публикованим и непубликованим, има их још подоста)

Требало би обрадити:

1. „Aurelius Propertius“. Вероватно је Aurelius коруптела из Aelius, јер је Aelius био песников метронимик; његовом ујаку Елију Галу посвећена је мала посмртна елегија, врло потресна, I 21. Истицање метронимика је додуше етрурски обичај, али Умбрија, „завичај римског Калимаха“, граничила је са Етруријом, а ту су биле и блиске рођачке везе.

2. Непот помиње Лукреција уз Катула. Везе преко епикурејства: Непот—Атик—Катул; Манлије Торкват—Катул.

3. Да ли је Марцијалово истицање своје сиротиње и просјачење позно оживљавање мотива из Хипонакта? Нека „живљена биографија“? Имитација животног мотива? (Freud—Jung—Th. Mann). — Нешто слично томе има често у античким биографијама; тако је биографија мимографа Публилија реплика биографије Теренцијеве; а ко зна чија реплика је ова?

4. Хорације назива Луцилија senex — можда у истом смислу у коме Федар тако назива Аисопа, тј. као свог *прејходника*.

5. Хорацијева смрт — драговољна, испуњење завета из сагм. II 17 (в. скрипта). Ову хипотезу примио је латинист Сорбоне, проф. Jacques Neurgon.

6. Corona astrica код Варона (Sat. Men.) — уз староријентални мотив звездане круне (в. моју студију О народној песми „Цар Дуклијан и Крститељ Јован“).

7. Marqiana.

а) 5 еклога и Цезар. Две нове потврде да је Дафнис алегорија за Цезара: прво, цитат из Лукреција, V 6, deus ille fuit, deus, inclute Memmi — јер Вергилије те речи о обожењу Епикура — као deus, deus ille, Menalca — свакако не би применио на неког митског пастира, јер ту би биле безначајне, већ само на неког реалног великог човека, као Лукреције. Затим, у реду

Sub pedibusque videt nubes et sidera Daphnis,

Daphnis је очито супституисано за Caesar. Ово име, Caesar, Вергилије је прво написао, са њиме би каденција, мелодија,

боја стиха била много потпунија — и то је добро знао велики мелодичар Вергилије; а знао је и то да ће читаоци умети супституисати првобитно име.

b) Силазак у чаробни свет водâ, при крају Георгикаâ, свакако је у вези са 18 песмом Илијаде, ст. 35 ss., са описом Тетиде међу Нереидама, у сребрној спиљи, и њеним изласком на горњи свет, са раздвајањем водâ; али у вези је и са 17 песмом Бакхилидовом, Ἠΐθεοι, о Тезејеву силаску у двор Амфитрите. — Милтон је имао пред очима Вергилија у једној партији Comus-a, а Шеле је превео, у терцинама, баш ту партију Георгикаâ — а то је најбољи знак за њену песничку вредност.

c) 8 еклога. Поред могућности утицаја на Дантеа — ту моју претпоставку, изнесену у скриптурама, присвојио је врло хладнокрвно А. Смердел, у чланку Мотив о јабуци, у Живој Антици — она је интересантна и по свечано-мистичном, некако тајанственом тону пролога, који је исти као тон 4 еклоге. То је још један доказ да је адресат Полион — за онога коме је још један доказ потребан. Зашто се Вергилије у томе тону обраћа баш Полиону? Ми не знамо о неким Полионовим склоностима те врсте; али зар га ми познајемо у целини?

8. Плаутов *Rudens*, са далеком пустом приморском сценијом и бродоломом који претходи, не утиче као примарно сценска концепција већ као одјек из романа (имамо сличних у сачуваним позно-античким романима), драматизован по традицијама „нове“ комедије. На основу овога може се претпоставити да је хеленски роман, чак са тако типичним мотивима и сценама, старији него се и данас мисли, а поготову старији него је мислио Роде; такав роман могао је инспирисати атичку драму која је била узор Плаутов.

9. Да ли је Блосије из Куме, пријатељ и саветник Тиберија Гракха, био у вези са устанком робова на Сицилији, који је почео 136 г. пре н. е.? После пропасти Тиберијеве, Блосије је отишао у Пергам Аристонику, а кад је подлегао Аристоник, извршио је самоубиство. Аристоникинов покрет може се, преко Сирије, повезати са сицилским: његова држава звала се *Heliorolis*, свакако у алузiji на сунце као симбол једнакости, а можда и на Ἡλίου Νήσος у роману Јамбулову. Тај симбол много је негован у сицилским светилиштима, у вези са старим природним култовима и са концепцијом социјалне једнакости на религијској бази. Вођи сицилских устанака били су Сирохелени, задојени таквим замислима. Према томе, могу се лако повући три линије: од Сирије до Аристоника, од Сирије до Еунуса на Сицилији (наравно, и од Сицилије до Аристоника), и од Рима (путем Блосија) до Пергама; само још једна, врло значајна, остаје у питању: линија од Рима, тј. од Блосија, до Сицилије, и то

директна — јер индиректна је постојала преко означених тачака ван сваке сумње. А тек она би употпунила слику социјалних немира у Средоземљу последњих деценија 2 в. пре н. е.

— видети: I. Bidez, *La Cité du Monde et la Cité du Soleil*, у Билтену Белгиске Академије за г. 1932; чл. Haddad у *RE*; у Пелману, партију о преткласним, тзв. природним култовима; додати Екнатову химну; затим: Хелије као ослободилац робова у Хелади.

Dudley, *Journal of Roman Studies* за г. 1941, изводи тезу да је Блосије био против Рима (боље: против Сената) као Кампанац, по традиционалном антиримском ставу великог дела Кампанаца; али и у доба Ханибала, тај став је потицао из демократског опредељења.

Београд.

Аница Савић Ребац

DE ETYMO VOCIS LAT. OMEN

Ab antiquissimis temporibus usque ad nostram aetatem exquirebatur etymon vocis *omen* a multis grammaticis priscis recentioribusque, quorum in numero praecipue memorandi sunt I. Varro et Festus (derivantes eam ab *ore*, quasi *„*oremen*“); II a) Froehde et Hintner (referentes eam ad gr. οἰωνός scil. οἶω); b) P. Kretschmer (derivans eam ab *ovismen referensque ad οἶσμα scil. ὀφίσμα); c) H. Pedersen (referens eam ad slav. *umъ* „mens“ et **ōs-*, **ōus-*: *oucho* „auris“); III. H. Ehrlich (*osmen* < *ocsmen < *oqusmen, referens eam ad *oculum*); IV. Th. Pantzerhjelm (< *opsmen); V. L. Havet (< *augsmen, referens eam ad *augeo*, sicut et *augur* et *augustus*). Earum autem derivationum J. B. Hofmann et Ernout—Meillet nullam approbaverunt, quorum opinioni nos quoque accedimus.

Atqui apparuit nobis etymologiam vocis *omen* in voculis *ob* (praeverbio *os-* < *obs-* cf. *oscen*, *ostentum*) et *men* (verballi radice *men-* quae in *mens*, *memini*, *Minerva* < *Menerva* occurrit) latere.

Vox *omen* e sermone augurali esse videtur, sicut et *oscen* et *obscenus* (cf. *ominosus* = *obscenus*), quibuscum eandem fere informationem se habere perspicuum est (*os-cen* : *os-men*); verballis autem radix saepius ut *mon-* occurrit (*moneo*, *monitum*, *-us*, *monitio*, *monumentum*, *Moneta*, *monenda*, *monstrum*, *promonstra* „prodigia“).

itaque *omen* < *os-men* < *obs-men (*obs-*, *os-* = „ante, prae, pro, prod-“, sicut in *ostentum*, *oscen*, *obscenus*, *occino*, *occento* et *men-* = *mon-* in *moneo*) idem ac „*praemonitum*“ valebat, cf. *praesagium*, *prodigium*, *promonstrum* et *promenervat* = *promonet* = *praemonet*.

Scupis.

M. D. Petruševski.